

Placówka wsparcia dziennego jako element gminnego systemu opieki nad dzieckiem – studium przypadku Placówki Wsparcia Dziennego Promyk w Konopiskach

Magdalena Badora

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Konopiskach

Celem artykułu jest przedstawienie prawnych i praktycznych aspektów funkcjonowania placówek wsparcia dziennego na podstawie studium przypadku Placówki Wsparcia Dziennego Promyk w Konopiskach. Zgodnie z art. 176 ust. 3 lit c ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r., poz. 49) do zadań własnych gminy należy tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.

Autorka dzieli się ośmioletnimi doświadczeniami związanymi z tworzeniem placówki wsparcia dziennego, jej funkcjonowaniem i realizowaniem zadań zarówno w obszarze wspierania dzieci i młodzieży w prawidłowym rozwoju, jak i w profilaktyce uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej. Wypracowane rozwiązania mogą posłużyć jako przykład dobrych praktyk innym organizacjom i instytucjom działającym na rzecz dzieci i młodzieży.

Słowa kluczowe:

placówki wsparcia dziennego, wsparcie dla dzieci, organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży

Wprowadzenie

Z dniem 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2025 r., poz. 49) (zwana dalej: ustawą). Zgodnie z brzmieniem preambuły ustawa ma służyć:

Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności,

dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci,

w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Wskazany wyżej akt prawny wprost wskazuje obszary systemowego wsparcia rodziny, dzieląc to wsparcie na pracę z rodziną oraz na pomoc w opiece i wychowywaniu dziecka (Sielicka, 2023, s. 3).

Jednym z kluczowych celów wprowadzenia ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej było wzmocnienie opiekuńczo-wychowawczej funkcji rodzin posiadających dzieci. Należy pamiętać, że ustawa powstała przed czternastoma laty, w czasach, gdy utrzymywała się wysoka liczba rodzin, w stosunku do których konieczna okazywała się ingerencja sądu opiekuńczego w sprawowanie władzy rodzicielskiej z powodu zagrożenia dobra dziecka (m.in. z powodu przemocy, zaniedbania, opuszczenia dziecka). W wyniku decyzji sądu władza rodzicielska była sprawowana pod nadzorem kuratora lub dziecko umieszczano poza rodziną – w rodzinnej bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej. Występowanie w dużej grupie rodzin poważnych trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wymusiło konieczność wprowadzenia środków profilaktycznych i szerszych możliwości wsparcia rodzin w środowisku lokalnym, co przyczyniło się do wyodrębnienia z szerokiego systemu pomocy społecznej osobnej ustawy zawierającej regulacje w odniesieniu do rodzin przeżywających trudności wychowawcze (Kolankiewicz, 2019, s. 44–46).

Na gminę, jako administrację lokalną, która jest najbliższa swym mieszkańcom i najlepiej zna ich problemy, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy

zastępczej nakłada m.in. obowiązek tworzenia oraz rozwoju systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci (art. 176 ust. 3 ustawy). Do obowiązków gminy należy również opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny (art. 176 ust. 1 ustawy).

Placówki wsparcia dziennego – informacje podstawowe

Geneza placówek wsparcia dziennego sięga problemów związanych z okresem transformacji ustrojowej, gdy trudności gospodarcze ograniczały do niezbędnego minimum możliwości państwa w realizacji działań opiekuńczo-socjalnych. Wyraźny niedobór miejsc w placówkach opieki okresowej przekładał się na wzrost liczby dzieci i młodzieży pozbawionej właściwej opieki i – co za tym idzie – na wzmożony rozwój zjawisk patologicznych. Aby zapobiegać negatywnym zjawiskom wśród osób małoletnich, licznie powstające po 1989 r. organizacje pozarządowe oraz niektóre podmioty samorządowe zaczęły tworzyć formy opieki dziennej nad dziećmi z rodzin dysfunkcyjnych – przybierały one najczęściej nazwę świetlicy środowiskowej lub świetlicy socjoterapeutycznej, podlegając pod resort edukacji i nadzór kuratorium oświaty. W 1999 r., w wyniku wprowadzonych reform, podległość świetlic włączono w ramy resortu pracy i polityki socjalnej, a gminę lub powiat uczyniono organem nadzorującym ich działalność (Brenk, 2017, s. 231). Jako placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego funkcjonowały do końca 2011 r. Zgodnie z art. 228 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dniem 1 stycznia 2012 r. publiczne podmioty tego rodzaju stały się placówkami wsparcia dziennego, a prowadzące je jednostki samorządu terytorialnego zostały zobowiązane do dostosowania organizacji, zasad i warunków ich funkcjonowania do wymagań ustawowych w terminie 36 miesięcy. Podmioty niepubliczne mogły funkcjonować przez maksymalny okres 42 miesięcy od dnia 1 stycznia 2012 r. na podstawie przepisów dotychczasowych. Po upływie tego terminu warunkiem prowadzenia działalności było zapewnienie dzieciom bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu, co obligatoryjnie musiało zostać stwierdzone przez wójta w terminie do 30 czerwca 2015 r. (art. 228 ust. 3–5 ustawy).

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy placówka wsparcia dziennego może przyjąć formę opiekuńczą (w tym jako koło zainteresowań, świetlica, klub i ognisko wychowawcze), specjalistyczną lub pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej ma za zadanie zapewnienie dziecku opieki i wychowania, pomocy w nauce oraz organizacji czasu wolnego, zabawy, zajęć sportowych oraz rozwoju zainteresowań (art. 24 ust. 2 ustawy). Zadaniem placówki wsparcia dziennego prowadzonej w formie specjalistycznej jest m.in.: organizacja zajęć socjoterapeutycznych, terapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych oraz logopedycznych, a także realizacja indywidualnego programu korekcyjnego, programu psychokorekcyjnego lub psychoprofilaktycznego, w szczególności terapii pedagogicznej, psychologicznej i socjoterapii (art. 24 ust. 3 ustawy). Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne (art. 24 ust. 4 ustawy). Jednocześnie art. 24 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dopuszcza możliwość prowadzenia placówki wsparcia dziennego w połączonych formach.

Warto podkreślić, że pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny, z wyłączeniem sytuacji, gdy dziecko do placówki kierowane jest na podstawie postanowienia sądu (art. 23 ust. 2 i 3 ustawy). Istotnym jest również, że placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, a także z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi (art. 23 ust. 1 ustawy). Na marginesie dodać można, że zakres współpracy z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi nie jest ściśle uregulowany przez ustawę, co może stanowić utrudnienie we wzajemnej współpracy na rzecz wychowanków placówek wsparcia dziennego. Konieczność uściślenia regulacji znalazła ostatnio wyraz w wystąpieniu Rzecznika Praw Dziecka do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 4 października 2024 r. nr pisma ZSS.422.18.2024.KK, w którym postulowano m.in. zmianę terminologii w zakresie placówek oświatowych, tak aby możliwym było objęcie współpracą wszelkich rodzajów szkół na mocy regulacji ustawowej, a także doprecyzowanie przez ustawodawcę pojęcia współpracy z podmiotami leczniczymi (w chwili obecnej ustawa nie wskazuje, w jaki sposób ma wyglądać ta współpraca i jakich sytuacji dotyczyć, zwłaszcza w kontekście konieczności wyrażenia zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych osobom poniżej 18. roku życia przez przedstawiciela ustawowego). Ponadto Rzecznik Praw Dziecka w wyżej wymienionym piśmie wnioskował o rozważenie rozszerzenia współpracy o ośrodki pomocy społecznej, co umożliwiłoby objęcie dzieci i ich rodzin kompleksowym wsparciem, skoordynowanie działań w oparciu o uzyskane informacje o pojawiających się trudnościach w rodzinach wychowanków placówek wsparcia

dzienne, odpowiednie zareagowanie na zaistniałe problemy oraz na dobór właściwych działań.

Dzięki szerokiemu wachlarzowi proponowanych zajęć oraz oddziaływań wychowawczych placówki wsparcia dziennego dbają o możliwie wszechstronny rozwój swoich wychowanków. Jednocześnie podmioty te zapewniają zaspokojenie zarówno podstawowych potrzeb dzieci i młodzieży (potrzeba bezpieczeństwa, potrzeby fizjologiczne), jak i zaawansowanych (przynależności, samorealizacji, szacunku i uznania) (Tempczyk-Nagórka, 2017, s. 54).

Według Joanny Celińskiej (2017, s. 52) placówki wsparcia dziennego pełnią funkcję prewencyjną, która nierzadko chroni dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Również Mikołaj Brenk (2017, s. 233) zauważa, że jedną z korzyści, jakie niesie działalność placówek wsparcia dziennego, jest pomaganie dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych bez konieczności umieszczania ich poza środowiskiem rodzinnym – dzięki tego rodzaju podmiotom dziecko po zajęciach szkolnych ma zagospodarowany czas wolny, przy jednoczesnym utrzymaniu kontaktu z rodzicami lub opiekunami. Zdaniem Brenka (2017, s. 233) placówki wsparcia dziennego spełniają funkcję kompensacyjną wobec rodzin doświadczających ograniczeń w wielu swoich podstawowych rolach – dzięki temu dzieci mogą uzyskać pomoc m.in. w zakresie: pomocy w nauce, ćwiczenia samodzielności, uczenia się właściwych postaw społecznych, kształtowania prawidłowej samooceny, profilaktyki uzależnień, rozwijania zainteresowań i indywidualnych talentów, rozwijania nawyków kulturalnych, dostarczania wzorców dobrej zabawy i rozrywki.

W opinii Żanety Tempczyk-Nagórki (2017, s. 57) tego rodzaju podmioty starają się przeciwdziałać zjawisku wykluczenia społecznego i marginalizacji dzieci, młodzieży i ich rodzin. Inicjatywy i działania podejmowane przez placówki wsparcia dziennego mogą wpłynąć na zniwelowanie tych zjawisk lub nawet doprowadzić do zahamowania ich dalszego rozwoju.

Kluczowym dla skutecznego oddziaływania jest sporządzenie rzetelnej i wszechstronnej diagnozy dziecka – stanowi ona bazę do wyboru optymalnych form i metod pracy w placówce wsparcia dziennego. Zarazem istotnym jest, aby formy te uwzględniały nabywanie niezbędnych kompetencji i umiejętności społecznych, co pozwoli na stworzenie wachlarza chroniącego dziecko przed wieloma czynnikami zagrażającymi, stanowiąc także szansę na lepsze funkcjonowanie w środowisku domowym, rówieśniczym i szkolnym. Równie ważne jest organizowanie pozytywnych doświadczeń i przeżyć oraz sytuacji, w których dziecko osiągnie sukces. Dodatkowo formy i metody pracy z dziećmi i młodzieżą powinny m.in.: rozwijać zainteresowania

i nowe umiejętności (co przyczyni się do przewycięzania nudy prowadzącej do wielu zachowań ryzykownych), umożliwiać poznawanie swoich mocnych i słabych stron, uwzględniać pracę nad wyrażaniem i przeżywaniem emocji, kształtować adekwatność aspiracji i celów życiowych (Tempczyk-Nagórka, 2017, s. 60–61).

Jak słusznie zauważa Agnieszka Regulska (2015, s. 71), placówki wsparcia dziennego to nie tylko pomoc w nauce i organizacja czasu wolnego dla wychowanków, ale także współpraca wychowawców z rodzicami dzieci, edukowanie ich, jak rozumieć swoje dziecko, jak je wychowywać, jak współpracować z placówkami oświatowymi.

Pomimo wielu społecznych korzyści płynących z działalności wykonywanej przez placówki wsparcia dziennego z Informacji Rady Ministrów o realizacji w roku 2023 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (2024, s. 9) wynika, że w 2023 r. na obszarze Polski działało jedynie 1976 tego rodzaju podmiotów (o 68 mniej niż w 2022 r.), w tym 1087 placówek prowadził inny podmiot niż samorząd gminy. Uczęszczało do nich 35 139 dzieci. W 2023 r. zdecydowaną większość stanowiły placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie opiekuńczej (65% ogółu placówek). Placówki specjalistyczne stanowiły 20% ogółu placówek, a placówki w formie pracy podwórkowej – jedynie 15% ogółu. Dodać należy, że ponadgminnych placówek wsparcia dziennego, prowadzonych przez samorząd powiatu, było w 2023 r. 71.

Metodologia badań

Celem ukazanych w niniejszym artykule badań jest przedstawienie prawnych i praktycznych aspektów funkcjonowania placówek wsparcia dziennego. Głównym problemem badawczym jest pytanie: w jaki sposób funkcjonują placówki wsparcia dziennego? W celu znalezienia odpowiedzi na wyżej sformułowany główny problem badawczy postawiono następujące szczegółowe pytania:

1. W jaki sposób tworzone są placówki wsparcia dziennego?
2. Jakie akty prawne regulują zakres działania placówki wsparcia dziennego?
3. Jak wygląda zarządzanie placówką wsparcia dziennego?
4. Jak kształtuje się organizacja pracy w placówce wsparcia dziennego?
5. Z jakich źródeł finansowane są placówki wsparcia dziennego?
6. Jaką rolę odgrywają placówki wsparcia dziennego w lokalnym systemie wspierania rodziny?

Według Małgorzaty Kwiatkowskiej (2010, s. 103–110) studium przypadku, jako metoda badań jakościowych, jest często i chętnie wykorzystywane w badaniach

socjologicznych ze względu na uniwersalny charakter, brak trudności związanych z doбором próby badawczej, elastyczność w doborze źródeł oraz atrakcyjny efekt końcowy – kompleksowy, wielostronny opis przedmiotu badań. Z tego względu metoda ta znajduje zastosowanie w szczegółowym, wielowątkowym badaniu pojedynczego przypadku (może nim być jednostka, grupa społeczna, instytucja, a nawet całe społeczeństwo), polegającego na jego wyczerpującym opisie w oparciu o analizę kontekstową, które rozpoczyna się doбором danych, a kończy stworzeniem protokołu końcowego (tzw. *case record*). Ważnym krokiem jest określenie przedmiotu badań – czyli jaki przypadek, osoba, zdarzenie, instytucja itp. jest przedmiotem analiz (Kwiatkowska, 2010, s. 105). Za przedmiot badań należy uznać obiekty lub zjawiska, w odniesieniu do których prowadzony jest proces badawczy, przy czym musi być on określony w czasie i przestrzeni (Sołoma, 2002, s. 38). Warto też zaznaczyć, że w metodzie studium przypadku dobór przedmiotu badań wyznacza kierunek dalszej metodologii.

W niniejszym opracowaniu prawne i praktyczne aspekty funkcjonowania placówek wsparcia dziennego przedstawiono na przykładzie Placówki Wsparcia Dziennego Promyk, funkcjonującej od 2016 r. w województwie śląskim w gminie Konopiska. W ramach przeprowadzonych badań dokonano analizy treści dokumentów formalnych zastanych: ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz aktów wykonawczych do ustawy, aktów prawa lokalnego gminy Konopiska, zarządzeń kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konopiskach, sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konopiskach z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, sprawozdań z realizacji projektów przez Placówkę Wsparcia Dziennego Promyk oraz wniosków o dofinansowanie projektów socjalnych.

Antoni Sułek (2002, 107–108) wyróżnia trzy warstwy analizy dokumentów, w tym dokumentów urzędowych:

1. analizę treści wypowiedzianych *explicite*, wyrażonych wprost;
2. analizę treści przemilczanych;
3. analizę formy wypowiedzi.

W niniejszych badaniach dokumenty poddano analizie tylko w pierwszej warstwie, przyjmując bezpośrednio treści dokumentów i dążąc do jak najdokładniejszego ich zrozumienia.

Uzupełnieniem dla przeprowadzonej analizy treści jest posłużenie się obserwacją uczestniczącą – autorka niniejszej publikacji jest pracownikiem Placówki Wsparcia Dziennego Promyk. Jak twierdzi Earl Babbie (2019, s. 19–20), najbardziej naturalna technika prowadzenia badań społecznych może nasuwać skojarzenie z reportażem

prasowym – należy iść w miejsce, w którym coś się dzieje, i obserwować. Jednym z wariantów tej techniki jest właśnie obserwacja uczestnicząca, w której badacz włącza się w obserwowane zdarzenia i analizuje je od wewnątrz. Z uwagi na wykonywanie przez autorkę pracy zawodowej w badanej placówce mamy do czynienia z pełnym uczestnikiem, który zajmuje się życiem codziennym w badanej instytucji, przyjmując jakąś rolę lub zestaw ról stworzonych w danym otoczeniu. Warto zauważyć, że pełne uczestnictwo w obserwacji wpływa na przedmiot badań – zarówno aktywność, jak i bierność obserwatora mogą w pewnym stopniu go modyfikować (Babbie, 2019, s. 312–313). Kolejnym problemem metodologicznym obserwacji uczestniczącej jest identyfikacja badacza z przyjętą w instytucji rolą, internalizacja jej i finalnie zatracenie koniecznego dystansu badawczego. Jednocześnie bezpośrednie uczestniczenie w życiu codziennym badanej instytucji pozwala na poznanie wzorców pracy i innych aspektów jej rutynowego funkcjonowania (Frankfort-Nachmias, Nachmias, 2001, s. 300–303).

Placówka Wsparcia Dziennego Promyk w Konopiskach – studium przypadku

Gmina Konopiska jest gminą wiejską położoną w województwie śląskim, w powiecie częstochowskim. Sąsiaduje z miastem Częstochowa oraz gminami: Poczesna, Blachownia, Herby, Boronów, Woźniki i Starcza. Składa się z 12 sołectw oraz 15 miejscowości. Na dzień 31 grudnia 2023 r. gmina Konopiska liczyła 10 574 mieszkańców (osoby zameldowane) – dane pochodzą z Urzędu Gminy Konopiska z Działu Ewidencji Ludności.

Geneza utworzenia Placówki Wsparcia Dziennego Promyk

Przełomowym momentem dla gminy Konopiska w zakresie wspierania rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej stał się rok 2010. Wtedy to Rada Gminy Konopiska podjęła uchwałę nr 318/XXXVI/2010 z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie Gminnego Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2010–2014. Był to pierwszy program w gminie Konopiska, który bezpośrednio wyznaczał kierunki lokalnej polityki społecznej w odniesieniu do rodzin z małoletnimi dziećmi. Stworzyło to możliwość ubiegania się o dotację z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programu Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w Budowaniu Lokalnego Systemu Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w 2010 r. na realizację opracowanego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

w Konopiskach projektu socjalnego pn. „DZIECKO – dar, który nauczymy się chronić”. Projekt ten, pomimo krótkiego okresu realizacji (jedynie siedem miesięcy), okazał się dużym krokiem w podejmowaniu działań na rzecz wspierania rodzin w gminie Konopiska oraz w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych na projekty socjalne. Dzięki przyznanej dotacji wprowadzono usługi asystenta rodziny (jeszcze przed wejściem w życie obowiązku ustawowego), a także przeprowadzono warsztaty socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży oraz ich rodziców. Rodziny objęte asystencją brały również udział w weekendowej wycieczce oraz w wyjściach do kina i teatru. Warto dodać, że usługi asystenta rodziny świadczone są w gminie Konopiska nieprzerwanie od czerwca 2010 r.

Kolejnym kamieniem milowym we wspieraniu rodzin z terenu gminy Konopiska była realizacja w 2014 r. projektu pn. „Rodzice na medal”, współfinansowanego ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej zawartych w programie operacyjnym „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. W ramach tego projektu rodzice przeżywający trudności opiekuńczo-wychowawcze mogli m.in. uczestniczyć w warsztatach z dietetykiem, seksuologiem, psychologiem, terapeutą uzależnień i pedagogiem szkolnym. W tym czasie ich dzieci przebywały na zajęciach z koordynatorem projektu. Podczas zajęć dla dzieci z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi zauważono potrzebę stworzenia projektu socjalnego wprost skierowanego do osób małoletnich. Z uwagi na fakt, że tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży zostały wpisane w cele szczegółowe i kierunki działań Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Konopiska na lata 2014–2021 (przyjętej uchwałą Rady Gminy Konopiska nr 307/XXXIX/2013 z dnia 30 grudnia 2013 r.), władze gminy podjęły działania mające na celu utworzenie placówki wsparcia dziennego z siedzibą na terenie gminy Konopiska. Realizacja tego planu wymagała jednak dużego nakładu finansowego na zakup sprzętu, zabawek i książek oraz podstawowych mebli, a także zapewnienia posiłku dla dzieci i wynagrodzeń dla personelu. Z tych powodów przystąpiono do poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania. Ostatecznie zdecydowano się na aplikowanie o środki finansowe w ramach konkursu zorganizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, działającego z ramienia Województwa Śląskiego. Na podstawie uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/25/14/2016 z dnia 27 czerwca 2016 r. gmina Konopiska uzyskała pomoc finansową na utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego Promyk (zwanej dalej: PWD Promyk, Placówka) – szczegóły tego projektu opisano w dalszej części niniejszej publikacji. Uzyskując tego rodzaju pomoc finansową, gmina Konopiska

zobowiązała się do utrzymania działalności Placówki przez okres co najmniej dwóch lat od momentu zakończenia realizacji projektu, tj. do co najmniej 31 grudnia 2018 r.

Finalnie od 1 września 2016 r. w gminie Konopiska rozpoczęła działalność Placówka Wsparcia Dziennego Promyk.

Do sukcesu w realizacji powziętego zamierzenia utworzenia Placówki przyczyniły się przede wszystkim dwa czynniki: doświadczenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konopiskach w pozyskiwaniu środków zewnętrznych oraz możliwość rozdysponowania na ten cel pustych pomieszczeń w nowo wybudowanej Hali Sportowej w Konopiskach (oddanej do użytku w 2012 r.). Ważnym również była pełna akceptacja i wsparcie władz gminy Konopiska w realizacji przedsięwzięcia. Dodać należy, że w początkowej fazie działalności Placówka, ze względu na oszczędności finansowe, dysponowała w znacznej części sprzętem i meblami pochodzącymi ze szkół podstawowych (np. stoły, krzesła, sprzęt sportowy). Sukcesywnie, w miarę możliwości finansowych, zastępowano stare sprzęty nowymi.

Proces tworzenia Placówki Wsparcia Dziennego Promyk

Zgodnie z art. 18 ust. 2 i 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej placówkę wsparcia dziennego może prowadzić gmina, podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Placówka wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym może być prowadzona przez powiat, a także przez podmiot, który uzyskał zezwolenie starosty, lub podmiot, któremu powiat zlecił prowadzenie na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Placówka Wsparcia Dziennego Promyk jest prowadzona przez samorząd gminy i obejmuje swoim obszarem działania gminę Konopiska. Utworzona została na podstawie uchwały nr 171/XXIII/2016 Rady Gminy Konopiska z dnia 5 lipca 2016 r. w sprawie utworzenia placówki wsparcia dziennego prowadzonej w formie opiekuńczej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Konopiskach.

Tworząc Placówkę Wsparcia Dziennego Promyk, gmina Konopiska skorzystała z zapisów art. 18c ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z nimi gmina może połączyć placówkę wsparcia dziennego lub inny gminny podmiot wyznaczony do pracy z rodziną z jednostką organizacyjną pomocy społecznej, a jeżeli połączenie to obejmuje ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, placówka wsparcia dziennego lub inny gminny podmiot wyznaczony do pracy z rodziną działa odpowiednio w ramach tego ośrodka albo centrum.

Tak więc na podstawie ww. uchwały Placówka Wsparcia Dziennego Promyk realizuje swoje zadania w ramach struktury organizacyjnej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konopiskach. Uchwała w sprawie utworzenia Placówki uregulowała również formę jej działalności jako formę opiekuńczą oraz wskazała adres siedziby: Konopiska, ul. Sportowa 7a.

Jak już wcześniej wspomniano, PWD Promyk prowadzi swoją działalność w wydzielonej części Hali Sportowej w Konopiskach. Budynek znajduje się w ścisłym centrum miejscowości Konopiska, a przystanki publicznego transportu zbiorowego (przystanki autobusowe) znajdują się od niej w odległości ok. 350 m i 150 m. W bezpośrednim sąsiedztwie Placówki zlokalizowane są Szkoła Podstawowa im. H. Sienkiewicza w Konopiskach oraz Przedszkole Publiczne w Konopiskach. Udogodnienia komunikacyjne oraz bliskość szkoły i przedszkola miały niebagatelny wpływ na sukces Placówki – dzięki nim dzieci i młodzież mogły łatwo dotrzeć na oferowane zajęcia.

Placówka spełnia standardy lokalowe, o których mowa w rozporządzeniu z dnia 13 października 2015 r. Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego (Dz.U. z 2015 r. poz. 1630). W lokalu umiejscowione są: dwie sale zajęciowe (w tym jedna z dodatkowym pomieszczeniem na materiały zajęciowe i niezbędny sprzęt), sala gimnastyczna, w której odbywają się również indywidualne zajęcia terapii integracji sensorycznej, pokój wychowawców, szatnia, toalety. Lokal przystosowany jest do potrzeb osób z niepełnosprawnością, w tym niepełnosprawnością ruchową.

Zarządzanie i organizacja pracy w Placówce Wsparcia Dziennego

Funkcję kierownika Placówki Wsparcia Dziennego Promyk pełni kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konopiskach – spełnia on wymagania ustawowe zawarte w art. 25 ustawy, tj.: posiada wykształcenie wyższe na kierunku praca socjalna oraz stopień doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki socjologiczne, nie jest i nie był pozbawiony władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest mu zawieszona ani ograniczona, nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, nie figuruje w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym. Kierownik zarządza Placówką przy pomocy wyznaczonego wychowawcy (wychowawca ten pełni funkcję koordynatora PWD Promyk).

Od sierpnia 2024 r. w PWD Promyk zatrudnionych jest czterech wychowawców – trzy osoby pracując w wymiarze 0,75 etatu, a jedna osoba – w pełnym wymiarze czasu pracy (wychowawca pełniący funkcję koordynatora Placówki). Do lipca 2024 r. w Placówce zatrudniano dwóch wychowawców – jednego w pełnym wymiarze czasu pracy oraz jednego na 0,75 etatu.

W odniesieniu do wychowawców art. 26 ust.1 ustawy narzuca następujące wymagania:

- posiadanie wykształcenia wyższego:
 - na kierunku pedagogika, pedagogika specjalna, psychologia, socjologia, praca socjalna, nauki o rodzinie lub na innym kierunku, którego program obejmuje resocjalizację, pracę socjalną, pedagogikę opiekuńczo-wychowawczą, lub
 - na dowolnym kierunku, uzupełnione studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, nauk o rodzinie, resocjalizacji lub kursem kwalifikacyjnym z zakresu pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, lub
 - na dowolnym kierunku oraz przygotowanie pedagogiczne uprawniające do wykonywania zawodu nauczyciela;

lub

- posiadanie co najmniej wykształcenia średniego lub średniego branżowego i udokumentowanie co najmniej trzyletniego stażu pracy z dziećmi lub rodziną.

Ponadto wychowawca pracujący w placówce wsparcia dziennego i inne osoby pracujące z dziećmi muszą spełniać poniższe warunki:

- nie są i nie byli pozbawieni władzy rodzicielskiej oraz władza rodzicielska nie jest im ograniczona ani zawieszona;
- wypełniają obowiązek alimentacyjny (w przypadku, gdy taki obowiązek w stosunku do nich wynika z tytułu egzekucyjnego);
- nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- nie figurują w bazie danych Rejestru Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Wszyscy wychowawcy zatrudnieni w PWD Promyk mają wykształcenie wyższe na kierunku pedagogika (w tym dwóch o specjalności pedagogika opiekuńczo-resocjalizacyjna, jeden o specjalności praca socjalna oraz jeden o specjalności

pedagogika społeczna i terapia pedagogiczna) oraz spełniają warunki do pracy z osobami małoletnimi.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Konopiskach dużą wagę przykładą do podnoszenia kwalifikacji przez wychowawców PWD Promyk. Aby samodzielnie realizować na zajęciach rekomendowane programy profilaktyczne, pracownicy Placówki ukończyli szkolenia z zakresu takich programów, jak: „Apteczka pierwszej pomocy emocjonalnej”, „Spójrz inaczej”, „Wspólne kroki w cyberświecie” i „Unplugged”. Ponadto uczestniczyli w takich szkoleniach, jak m.in.: „Słowa są ścianami lub oknami”, „Mógoki – jak pracować z dziećmi nad wytrzymałością”, „Trening interpersonalny”, „Rozwijanie kompetencji społecznych”, „Trening umiejętności społecznych”, „Trening relaksacyjny dzieci i młodzieży”, „Lapbook – aktywna metoda pracy z uczniem”, „Kamishibai – teatr ilustracji”, „Kolorem dmuchane”, „Łatwe i przyjemne zabawy z gliną”, „Małe formy rzeźbiarskie”. Uczestniczenie w różnorodnych szkoleniach pozwala wychowawcom na prowadzenie atrakcyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży oraz stosowanie szerokiego wachlarza oddziaływań wychowawczych. Szkolenia finansowane są ze środków własnych gminy Konopiska.

Organizację pracy Placówki ustala Regulamin Organizacyjny Placówki Wsparcia Dziennego Promyk, wprowadzony zarządzeniem nr Or.021.8.2016 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konopiskach z dnia 1 sierpnia 2016 r. (z późniejszymi zmianami) – to w nim wyznaczone są m.in.: cele i zadania podmiotu, godziny pracy, zasady rekrutacji wychowanków, prawa i obowiązki dzieci, zasady wolontariatu, zadania personelu.

Zgodnie z zapisami art. 22b i 22c ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczości na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz.U. z 2024 r. poz. 1802 z późn.zm.) w Placówce obowiązują standardy ochrony małoletnich wprowadzone zarządzeniem nr Or.021.6.2024 Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konopiskach z dnia 9 lipca 2024 r. Dla rodziców/opiekunów wychowanków Placówki Wsparcia Dziennego Promyk standardy udostępnione są na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz na tablicy ogłoszeń w Placówce. Wersja obrazkowa dla dzieci wywieszona jest na tablicy ogłoszeń w Placówce oraz udostępniona w salach zajęciowych.

PWD Promyk jest czynny od poniedziałku do piątku (z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy) w godzinach od 13.00 do 19.00. W okresie wolnym od zajęć szkolnych Placówka jest otwarta w godzinach od 8.00 do 14.00.

Od sierpnia 2024 r. Placówka oferuje 60 miejsc dla wychowanków. Wcześniej dysponowała 45 miejscami. Liczba miejsc w placówkach wsparcia dziennego jest ściśle regulowana przez ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy

zastępczej – zgodnie z art. 28 ust. 2 pod opieką jednego wychowawcy, w tym samym czasie, może przebywać nie więcej niż 15 dzieci.

Ponieważ wielu wychowanków Placówki Wsparcia Dziennego Promyk uczęszcza tylko na wybrane zajęcia i nie przebywa pod opieką wychowawcy przez cały czas pracy instytucji, z oferty Placówki może skorzystać więcej niż 60 dzieci. W 2024 r. ze wsparcia PWD Promyk skorzystało ogółem 145 dzieci, a rok wcześniej – 94. W 2022 r. do Placówki uczęszczało łącznie 111 dzieci.

Placówka Wsparcia Dziennego jako element gminnego systemu wspierania rodziny

Działalność PWD Promyk wpisuje się w cele i zdania wyznaczone w trzyletnim gminnym programie wspierania rodziny. W chwili powstawania niniejszej publikacji w gminie Konopiska obowiązywał Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023–2025, przyjęty uchwałą nr 415/LIII/2022 Rady Gminy Konopiska z dnia 27 grudnia 2022 r. Zgodnie z nim Placówka (jako podmiot w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konopiskach) miała przypisane następujące zadania:

- prowadzenie zajęć mających na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz promowanie prawidłowych postaw rodzicielskich;
- udzielanie wsparcia pedagogicznego i psychologicznego dzieciom oraz ich rodzicom;
- organizowanie specjalistycznego poradnictwa na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez wspieranie działalności kulturalnej, rekreacyjnej oraz sportowej;
- rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych;
- organizowanie zajęć, prelekcji, spektaklów dla rodziców, dzieci i młodzieży z zakresu propagowania zdrowego stylu życia oraz profilaktyki w zapobieganiu uzależnieniom, przemocy, agresji, radzenia sobie ze stresem.

Ponadto Placówka Wsparcia Dziennego Promyk jest jednym z realizatorów Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024–2030, przyjętego uchwałą nr 507/LXV/2023 Rady Gminy Konopiska z dnia 19 grudnia 2023 r. Do jej zadań należy:

- realizacja programów profilaktycznych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych przemocą domową lub zagrożonych przemocą domową;

- zapewnienie opieki psychologicznej dla dzieci i młodzieży, w tym zagrożonych lub dotkniętych przemocą domową;
- realizacja warsztatów dla dzieci i młodzieży ukierunkowanych na zdobycie umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami i/lub sytuacją kryzysową;
- realizacja zajęć uwzględniających indywidualne zainteresowania dzieci i młodzieży;
- organizacja bezpłatnych wyjazdów edukacyjno-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży;
- realizacja bezpłatnych nowych, innowacyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży;
- realizacja warsztatów dla dzieci i młodzieży z doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Warto zaznaczyć, że Placówka Wsparcia Dziennego Promyk nie kieruje zajęć wyłącznie do dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych – ma to na celu zapobieżenie stygmatyzacji uczęszczających do niej dzieci. W aktywnościach proponowanych przez Placówkę uczestniczą zarówno dzieci z rodzin dotkniętych różnego rodzaju dysfunkcjami, jak i dzieci z rodzin prawidłowo funkcjonujących, co przyczynia się do integracji rówieśniczej, a także internalizacji prawidłowych postaw, wartości, standardów zachowania.

Oferta PWD Promyk skierowana jest do dzieci i młodzieży w wieku 3–17 lat, zamieszkującej na terenie gminy Konopiska, oraz ich rodziców i opiekunów. Zapisy na zajęcia prowadzone są przez wychowawców w siedzibie Placówki.

Zauważyć należy, że Placówka działająca w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konopiskach stanowi jedną z najważniejszych instytucji działających w gminie Konopiska na rzecz dzieci i młodzieży oraz na rzecz rodziców przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. To Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Konopiskach jest odpowiedzialny za prowadzenie lokalnej polityki społecznej, zmierzającej m.in. do: wzmacniania kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i opiekunów, promowania prawidłowych wzorców rodzicielskich, wyrównywania szans dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, ograniczania zjawiska przemocy domowej i walki z jej negatywnymi skutkami. Placówka Wsparcia Dziennego Promyk jest bezpośrednim realizatorem większości działań skierowanych do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców i to w niej realizowane są projekty socjalne przeznaczone dla rodzin. Oferta zajęć Placówki jest znacznie szersza niż oferta działającego na terenie gminy Konopiska Gminnego Centrum Kultury i Sportu, który skupia się przede wszystkim na zajęciach dla dzieci i młodzieży z różnych dziedzin kultury oraz na zajęciach sportowych. PWD Promyk

również ma w swojej ofercie zajęcia z zakresu kultury i sztuki oraz sportu, ale to nie one są podstawą jej działalności. Główny akcent postawiony jest na działalność profilaktyczną oraz wyrównującą szanse dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych. To w Placówce odbywają się m.in.: poradnictwo psychologiczne oraz z zakresu terapii uzależnień dla rodziców i dzieci, zajęcia specjalistyczne (np. socjoterapeutyczne, logopedyczne, sensoplastyka, gimnastyka korekcyjna, terapia integracji sensorycznej), zajęcia wyrównawcze – np. z języka angielskiego. W Placówce dzieci i młodzież mogą pod okiem wychowawców przygotować się do lekcji szkolnych. Często zajęcia oferowane przez Placówkę są uzupełnieniem i rozszerzeniem zajęć prowadzonych przez placówki oświatowe.

Źródła finansowania Placówki Wsparcia Dziennego Promyk

Podstawowym źródłem finansowania Placówki Wsparcia Dziennego Promyk są środki pochodzące z opłat uzyskanych w ciągu roku za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych i środków finansowych na przeciwdziałanie narkomanii. W 2024 r. gmina Konopiska przekazała na realizację zadań przez PWD Promyk w ramach rozdziału 85154 „Przeciwdziałanie alkoholizmowi” kwotę 167 464,57 zł. Rok wcześniej była to kwota zaledwie 82 834,05 zł, a w 2022 r. – 118 076,62 zł. Środki finansowe przekazywane przez gminę Konopiska nie są wystarczające, aby zapewnić dzieciom i młodzieży odpowiednią liczbę atrakcyjnych zajęć, w tym prowadzonych przez specjalistów, takich jak m.in.: socjoterapeutów, psychologów, terapeutów uzależnień, artystów plastyków.

Problemy finansowe były przyczyną rozważania przez władze gminy Konopiska możliwości zamknięcia Placówki z końcem czerwca 2022 r. Plany zlikwidowania PWD Promyk spotkały się z protestem rodziców wychowanków – w styczniu 2022 r. wystosowali oni petycję do Wójta Gminy Konopiska w obronie Placówki. Ostatecznie Placówce udało się uniknąć zlikwidowania lub przeniesienia do innego lokalu i znacznego uszczuplenia zakresu jej działalności. Za decyzją władz gminy o dalszej działalności Placówki stała m.in. konieczność udzielenia wsparcia dla dzieci i młodzieży z Ukrainy, przybyłych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy. To właśnie PWD Promyk posiadała odpowiedni potencjał dla zorganizowania zajęć dla dzieci z rodzin ukraińskich, które znalazły schronienie na terenie gminy Konopiska.

Wysokie koszty prowadzenia Placówki Wsparcia Dziennego Promyk nadal stanowią duże obciążenie budżetu gminy Konopiska. Dlatego też Gminny Ośrodek

Pomocy Społecznej w Konopiskach aktywnie poszukuje zewnętrznych źródeł finansowania, które pozwalają Placówce realizować zadania wpisane w lokalne programy.

Działalność projektowa Placówki Wsparcia Dziennego Promyk

Od sierpnia 2024 r. PWD Promyk jest realizatorem projektu „Lepsze jutro”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027 (Europejski Fundusz Społeczny+), dla priorytetu FESL.07.00 „Fundusze Europejskie dla społeczeństwa” i działania FESL.07.07 „Wsparcie rodziny, dzieci i młodzieży oraz deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej”. Zakładane zakończenie projektu to maj 2029 r. Celem projektu jest rozwój, podniesienie jakości i dostępności usług wsparcia dla rodzin w Placówce Wsparcia Dziennego Promyk w Konopiskach, w tym rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych lub w kryzysie. Całkowita wartość projektu wynosi 1 636 512,00 zł, przy czym uzyskane dofinansowanie opiewa na kwotę 1 554 686,40 zł. Dzięki uzyskanym środkom finansowym wzrosła liczba miejsc w PWD Promyk (do 60 – wsparcie finansowe pozwoliło na zatrudnienie od sierpnia 2024 r. kolejnych dwóch wychowawców), wprowadzono też dodatkowe bezpłatne zajęcia tematyczne, takie jak: akademie kreatywnego myślenia, sensoplastyka, warsztaty ekologiczne, zajęcia wyrównawcze z języka angielskiego oraz matematyki, indywidualna terapia integracji sensorycznej, warsztaty rękodzielnicze (w tym kaligrafia, wikliniarstwo oraz tworzenie ceramiki), warsztaty teatralne, zajęcia taneczne, muzykoterapia, zajęcia z dietetykiem, indywidualne poradnictwo psychologiczne. Ponadto dzieci i młodzież uczęszczające do Placówki mają możliwość uczestniczenia w wycieczkach rekreacyjno-edukacyjnych oraz wyjazdach do różnego rodzaju instytucji kultury. Oferta projektu skierowana jest do dzieci i młodzieży w wieku 3–17 lat, zamieszkujących teren gminy Konopiska, oraz ich rodziców lub prawnych opiekunów, w szczególności do członków rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych lub w kryzysie, a także do osób z niepełnosprawnością, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, rodzin niepełnych, rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Rodzice doświadczający problemów opiekuńczo-wychowawczych w ramach projektu mają zapewnione indywidualne poradnictwo psychologiczne.

„Lepsze jutro” nie jest pierwszym projektem współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej, realizowanym przez Placówkę. Wcześniej, od marca 2018 r. do lutego 2020 r., PWD Promyk realizowała projekt „Poszerzamy horyzonty” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020

(Europejski Fundusz Społeczny) dla osi priorytetowej IX „Włączenie społeczne”, działania 9.2 „Dostępne i efektywne usługi społeczne i zdrowotne” oraz poddziałania 9.2.2 „Rozwój usług społecznych i zdrowotnych – RIT”. Całkowita wartość projektu wynosiła 214 537,31 zł, w tym kwota dofinansowania ze środków Unii Europejskiej – 199 519,70 zł. Uzyskane wsparcie finansowe umożliwiło dzieciom i młodzieży, w szczególności zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, udział w takich zajęciach, jak: warsztaty matematyczne, pracownia naukowo-techniczna, rytmika, zajęcia z edukacji międzykulturowej, warsztaty historyczno-kulturowe, zajęcia z języka niemieckiego, terapia integracji sensorycznej dla dzieci z niepełnosprawnościami, warsztaty ekologiczne, warsztaty pisanie, zajęcia rękodzielnicze oraz logorytmika. Projekt „Poszerzamy horyzonty” kierował swoją ofertą również do rodziców/opiekunów wychowanków Placówki – w jego ramach prowadzono Akademię Dobrego Rodzica, organizującą spotkania z takimi specjalistami, jak: dietetyk, pielęgniarka, prawnik, terapeuta uzależnień, pedagog, psycholog, seksuolog i ratownik medyczny. Z uwagi na konieczność zapewnienia trwałości projektu zajęcia dla dzieci i młodzieży oraz Akademię Dobrego Rodzica prowadzono do lutego 2022 r., finansując je ze środków własnych budżetu gminy Konopiska. Na zajęcia w ramach projektu „Poszerzamy horyzonty” uczęszczały ogółem 152 osoby. Dzięki funduszom z Unii Europejskiej wyposażono salę do indywidualnej terapii integracji sensorycznej, służącej dzieciom doświadczającym problemów rozwojowych (w tym z niepełnosprawnością) do chwili obecnej.

Od 2016 r. gmina Konopiska systematycznie pozyskuje środki finansowe na funkcjonowanie Placówki w ramach konkursów, corocznie organizowanych przez Zarząd Województwa Śląskiego na wzmacnianie potencjału placówek wsparcia dziennego w województwie śląskim.

Dzięki dofinansowaniu w ramach konkursu pn. „Wspieranie lokalnych systemów profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie śląskim w 2016 r.” w lipcu 2016 r. utworzono Placówkę Wsparcia Dziennego Promyk – uzyskane środki finansowe w kwocie 24 000,00 zł przeznaczono na zakup podstawowego wyposażenia oraz wynagrodzenia dla wychowawców i osób prowadzących zajęcia. Wkład własny gminy Konopiska wyniósł wtedy 46 609,00 zł. Od września do grudnia 2016 r. w zajęciach organizowanych w Placówce uczestniczyło 75 dzieci oraz 30 rodziców, przy czym oferta Placówki kształtowała się następująco: indywidualne poradnictwo psychologiczne (48 godzin), indywidualne konsultacje logopedyczne (48 godzin), zajęcia z socjoterapeutą dla rodziców (40 godzin), zajęcia z profilaktyki uzależnień dla rodziców (22,5 godziny), zajęcia socjoterapeutyczne dla wychowanków (48 godzin), zajęcia z profilaktyki uzależnień dla wychowanków (27 godzin), zajęcia logopedyczne (48 godzin), zajęcia

plastyczne (64 godziny), zajęcia z gimnastyki korekcyjnej (144 godziny), aerobik (32 godziny), zajęcia z języka angielskiego (64 godziny).

Jak już wcześniej wspomniano, gmina Konopiska rokrocznie uzyskuje ze szczebla samorządu wojewódzkiego dofinansowanie do działalności Placówki Wsparcia Dziennego Promyk – otrzymane środki finansowe przeznaczone są na zajęcia dla dzieci i młodzieży oraz poradnictwo dla ich rodziców lub opiekunów. Stałym elementem dofinansowanych w ten sposób projektów jest organizowanie poradnictwa psychologicznego, zajęć o charakterze profilaktyki uzależnień i socjoterapeutycznym, z zakresu logopedii, gimnastyki korekcyjnej, ekspresji artystycznej oraz wyrównawczych. W ramach powyższych funduszy zakupywane są również artykuły żywnościowe dla wychowanków PWD Promyk, z których na zajęciach z wychowawcami przygotowywany jest posiłek. Wsparciem w ramach projektów objęci są zarówno wychowankowie Placówki, jak i ich rodzice lub opiekunowie. Słabymi stronami dotacji ze szczebla wojewódzkiego są jej niska wysokość – w 2024 r. maksymalna kwota wynosiła 40 000,00 zł (przy czym mogła ona stanowić najwyżej 80% wartości projektu – wkład własny w wysokości co najmniej 20% wnosi gmina) oraz brak możliwości dofinansowania wynagrodzenia zatrudnionego wcześniej personelu Placówki (możliwość dofinansowania mają wyłącznie nowo utworzone stanowiska pracy). Nie wszystkie gminy z województwa śląskiego mogą liczyć na tego rodzaju wsparcie samorządu wojewódzkiego – dostęp do niego jest uzależniony od poziomu dochodów uzyskanych przez gminę z tytułu koncesji na detaliczną sprzedaż napojów alkoholowych w roku poprzednim (w odniesieniu do konkursu z 2024 r. dochody gminy z tego tytułu nie mogły przekroczyć w 2023 r. 400 000,00 zł).

W 2024 r., w ramach środków finansowych uzyskanych w konkursie ogłoszonym przez Zarząd Województwa Śląskiego pn. „Wzmocnienie lokalnych systemów przeciwdziałania uzależnieniom w województwie śląskim w 2024 r.”, zrealizowano projekt pn. „Mozaika wydarzeń”. Dofinansowanie projektu wyniosło 33 110,00 zł, a wkład własny gminy Konopiska – 63 758,20 zł. Skorzystało z niego 76 dzieci i młodzieży oraz 29 rodziców. W ramach projektu odbyły się następujące działania: indywidualne poradnictwo z profilaktyki uzależnień dla rodziców (30 godzin), rekomendowany program „Wspólne kroki w cyberświecie” (prowadzony przez uprawnionych wychowawców) (14,5 godziny), zajęcia socjoterapeutyczne (45 godzin), logorytmika (30 godzin), gimnastyka korekcyjna (45 godzin), zajęcia z mozaiki szklano-ceramicznej (45 godzin), nauka gry na bębnach (24 godziny) oraz wyjazd edukacyjny (na warsztaty w Europejskim Centrum Bajki w Pacanowie oraz w Domu Malarek w Zalipiu).

Oprócz funduszy z budżetu województwa śląskiego gmina Konopiska w latach: 2017, 2018, 2020 i 2021 pozyskała na działalność PWD Promyk środki

ministerialne w ramach Programu Ośłonowego pn. „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”.

Projekt zrealizowany w 2017 r. nosił nazwę „Sztuka życia” i obejmował takie zajęcia dla dzieci i młodzieży, jak: warsztaty z psychologiem, seksuologiem i dietetykiem, warsztaty teatralne, jazda konna, wspinaczka skałkowa, obóz survivalowy, pięć wycieczek górskich. Całkowity koszt projektu wyniósł 82 960,00 zł, w tym kwota dotacji – 54 900,00 zł, oraz wkład własny gminy – 28 060,00 zł. W projekcie, realizowanym od czerwca do grudnia 2017 r., ogółem wzięło udział 136 dzieci.

W kolejnym roku uzyskano dotację ministerialną na realizację projektu pn. „Promyk szczęścia”. W jego ramach zorganizowano takie zajęcia, jak: warsztaty tworzenia witraży, warsztaty lalkarskie, akrobatyka, zawody sportowe dla dzieci i ich rodziców oraz wychowawców, wycieczki kajakowe dla dzieci oraz rodziców, wycieczki rowerowe dla dzieci oraz rodziców, obóz terapeutyczny dla 30 dzieci, gra wiejska dla dzieci, młodzieży oraz rodziców, rejs po Kanale Gliwickim. Całkowity koszt projektu opiewał na kwotę 73 900,00 zł, w tym dotacja wyniosła 50 000,00 zł. Projekt realizowano od czerwca do grudnia 2018 r. Ogółem wzięło w nim udział 129 dzieci oraz 62 rodziców.

Rok 2020 to realizacja projektu „Promyczek szczęścia”, wyróżnionego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Nie ukończono go ze względu na pandemię COVID-19. W okresie lipiec – grudzień 2020 r. dzieci i młodzież z terenu gminy Konopiska wzięły udział w: warsztatach z psychologiem (w tym w treningu zastępowania agresji oraz treningu asertywności), warsztatach z doradcą zawodowym „Mogę być kim zechcę”, muzykoterapii, relaksacji, zajęciach techniczno-modelarskich i treningach copeiry.

Rodzice mogli wspólnie z dziećmi uczestniczyć w warsztatach rękodzielniczych, obejmujących m.in. wytwarzanie zabawek z produktów ekologicznych czy tworzenie makram. Ze względu na obostrzenia wynikające z pandemii koronawirusa nie odbyły się planowane warsztaty kulinarne dla dzieci i ich rodziców. Ponadto dzieci i rodzice mieli okazję uczestniczyć w trzech jednodniowych wycieczkach górskich, a dzieci w okresie wakacyjnym brały udział w dwudniowym wyjeździe edukacyjnym „Śladami tajemnic II Wojny Światowej” (Sudety). Ogółem w projekcie uczestniczyło 114 dzieci i młodzieży oraz 61 rodziców. Na realizację wparcia dla mieszkańców gminy Konopiska uzyskano dofinansowanie w kwocie 66 900,00 zł (wykorzystano kwotę 48 397,17 zł).

Z kolei w 2021 r. w ramach środków ministerialnych na realizację Programu Ośłonowego pn. „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie” dofinansowanie w kwocie

59 134,00 zł otrzymał projekt pt. „Mogę więcej”. Dzięki temu wsparciu finansowemu od lipca do grudnia 2021 r. zorganizowano szereg aktywności dla dzieci i młodzieży, jak m.in.: bajkoterapia z elementami teatru lalek i ożywionej formy, terapia racjonalnego zachowania, choreoterapia z elementami biondanza, zajęcia łucznicze, warsztaty edukacyjno-zawodowe, trzydniowa wycieczka do Łodzi i Torunia. Dodatkowo przeprowadzono zajęcia integracyjne dla dzieci, młodzieży i ich rodziców, w tym: warsztaty radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych (z policjantem, psychologiem, strażakiem, interwentem kryzysowym, terapeutą uzależnień), cykl sześciu wycieczek pieszych z elementami surwiwalu z leśnikiem, warsztaty artystyczne (warsztaty tworzenia komiksu, warsztaty stolarskie, warsztaty tworzenia witrażu), warsztaty kulinarne z dietetykiem oraz przedstawicielką Koła Gospodyń Wiejskich. W projekcie wzięło udział 105 dzieci.

Od 2022 r. gminie Konopiska, pomimo starań i opracowań atrakcyjnych projektów socjalnych, nie udało się pozyskać środków finansowych w ramach konkursów organizowanych przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie/przemocy domowej. Trudność w uzyskaniu dotacji ministerialnej wynika m.in. z dwuetapowości procesu konkursowego. W pierwszym etapie, na poziomie wojewódzkim, wybieranych jest maksymalnie dziesięć projektów. To one przechodzą do kolejnego etapu na poziomie ministerialnym. Niestety od oceny dokonanej na pierwszym etapie gminie nie przysługuje odwołanie.

Pozyskiwane środki pieniężne ze źródeł zewnętrznych znacznie ubogacają ofertę Placówki Wsparcia Dziennego Promyk, pozwalają skutecznie wspierać dzieci i młodzież w przyswajaniu umiejętności społecznych oraz rozwijać ich talenty i zainteresowania, a także wspomagają proces edukacyjny. Stanowią alternatywę dla komercyjnych zajęć pozalekcyjnych, w których uczestniczą niektórzy rówieśnicy wychowanków.

Podczas opracowywania projektów socjalnych wychowawcy rozpoznają zapotrzebowania na różnego rodzaju aktywności wśród dzieci i młodzieży uczęszczających do Placówki oraz wśród ich rodziców – tak aby optymalnie dostosować ofertę do aktualnych potrzeb i trendów.

Podsumowanie

Placówki wsparcia dziennego są ważnym elementem gminnego systemu opieki nad dzieckiem. Stanowią szansę dla dzieci wychowujących się w rodzinach przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze na pozostanie w środowisku rodzinnym i uniknięcie umieszczenia w pieczy zastępczej. Jednocześnie, przy odpowiednio

dobranej ofercie zajęciowej, przyczyniają się do rozwoju u dzieci i młodzieży zainteresowań, kompetencji i umiejętności społecznych, a także prowadzą do wyrównywania szans edukacyjnych. Dzięki wycieczkom i wyjazdom edukacyjnym dzieci i młodzież mają okazję poznać dziedzictwo przyrodnicze i kulturalne Polski. Placówki wsparcia dziennego, czego przykładem jest Promyk, poprzez zajęcia kompensacyjne – takie jak np.: gimnastyka korekcyjna, terapia integracji sensorycznej, logopedia – mogą skutecznie wspierać dzieci doświadczające różnego rodzaju problemów rozwojowych. Należy podkreślić, że korzystanie z placówek wsparcia dziennego jest bezpłatne – rodziny wychowanków nie ponoszą odpłatności za zajęcia, które w warunkach komercyjnych stanowią duże obciążenie budżetu domowego. Atrakcyjne zajęcia oferowane w ramach Placówki Wsparcia Dziennego Promyk stanowią alternatywę dla kosztownych komercyjnych zajęć pozalekcyjnych (np. sportowe, muzyczne, nauka języków obcych, poradnictwo logopedyczne, korepetycje).

Warto zwrócić uwagę na ważną rolę placówek wsparcia dziennego w realizacji działań w ramach gminnych programów wspierania rodziny oraz gminnych programów przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Wartym rozważenia jest stosowanie rozwiązania wypracowanego przez Placówkę Wsparcia Dziennego Promyk – kierowanie oferty do ogółu dzieci i młodzieży zamieszkujących gminę Konopiska bez względu na to, czy wychowują się w rodzinach dotkniętych dysfunkcjami, czy też w rodzinach funkcjonujących prawidłowo. Zapobiega to bowiem stygmatyzacji uczęszczających do niej dzieci oraz prowadzi do integracji środowiska rówieśniczego, a także internalizacji przez dzieci prawidłowych postaw i zachowań.

Placówki wsparcia dziennego to także szereg możliwości oddziaływania na rodziców i opiekunów dzieci – od poradnictwa psychologicznego po spotkania z różnego rodzaju specjalistami, tworzenie wspólnych warsztatów dla dzieci i ich rodziców (np. artystycznych, kulinarnych itp.), wspólnych wycieczek i zajęć sportowych. Tego rodzaju oddziaływania przyczyniają się do wzrostu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, zacieśniania więzi rodzinnych i propagowania prawidłowych postaw rodzicielskich.

Ważnym aspektem wpływającym na funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego jest przygotowanie kadry, w tym posiadanych przez nią kwalifikacji i umiejętności. Regularny udział wychowawców w szkoleniach przyczynia się do ubogacania oferty placówki, w szczególności o możliwość realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych.

Studium przypadku Placówki Wsparcia Dziennego Promyk wskazało również możliwości pozyskiwania funduszy zewnętrznych na tworzenie nowych placówek i rozwijanie już istniejących, w tym poszerzanie ich oferty zajęciowej. Pozyskiwanie różnego rodzaju dotacji jest szczególnie ważne w przypadku, gdy placówka wsparcia dziennego dysponuje ograniczonym budżetem własnym – stanowi to szansę na jej rozwój oraz pozwala zdobyć cenne doświadczenie, niezbędne w ubieganiu się o dalsze dofinansowania, w szczególności z funduszy Unii Europejskiej.

E-mail autorki: m.badora@gops.konopiska.pl.

Bibliografia

- Babbie, E. (2019). *Badania społeczne w praktyce*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Badora, M.H. (2018). Projekt socjalny jako narzędzie wzmacniające potencjał opiekuńczo-wychowawczy rodziców – studium przypadku na przykładzie Gminy Konopiska. *Praca socjalna*, 6(33), 150–164.
- Brenk, M. (2017). *Placówki wsparcia dziennego*. W: A. Knocińska, P. Frąckowiak (red.), *Pomoc – Wsparcie – Ratownictwo. O optymalizacji rozwoju i edukacji człowieka na różnych etapach życia* (s. 231–239). Bogucki Wydawnictwo Naukowe.
- Celińska, J. (2017). Placówki wsparcia dziennego. *Kontrola państwowa*, 6, 52–67. Pobrano z: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,16455.pdf>
- Frankfort-Nachmias Ch., Nachmias D. (2001). *Metody badawcze w naukach społecznych*. Wydawnictwo Zys i S-ka.
- Kolankiewicz, M. (2019). Placówki wsparcia dziennego – ich formy i znaczenie. *Praca socjalna*, 6(34), 44–59. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0013.7493>
- Kwiatkowska, M. (2010). Od faktów jednostkowych do uogólnień – metoda studium przypadku w socjologii. *Zeszyty Naukowe Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. W Korfańskiego*, 43, 103–119.
- Rada Ministrów (2024). Informacja Rady Ministrów o realizacji w roku 2023 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pobrano z: <https://orka.sejm.gov.pl/Druki10ka.nsf/0/DD9EE343FB921978C1258C28002DF052/%24File/1004.pdf>
- Regulska, A. (2015). Nowe formy pracy z rodziną i dzieckiem we współczesnym systemie wspierania rodziny. *Studia nad rodziną*, 1(36), 65–75. Pobrano z: <https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-bdfff6f7-e52f-424e-99b3-5bd29ddbc842>
- Rozporządzenie z dnia 13 października 2015 r. Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego (Dz.U. z 2015 r., poz. 1630).
- Rzecznik Praw Dziecka (2024). Wystąpienie do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 4 października 2024 roku nr ZSS.422.18.2024.KK. Pobrano z: <https://brpd.gov.pl/wp-content/uploads/2024/10/WG-do-Ministry-Rodziny-Pracy-i-Polityki-Spoecznej.pdf>
- Sielicka, E. (2023). Systemowy i pozasystemowy potencjał wsparcia rodzin w Polsce. *Polityka Społeczna*, 11–12, 2–8. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0054.1380>
- Sołoma, L. (2002). *Metody i techniki badań socjologicznych: wybrane zagadnienia*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

Sułek, A. (2002). *Ogród metodologii socjologicznej*. Scholar.

Tempczyk-Nagórka, Ż. (2017). Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży w placówkach wsparcia dziennego. *Seminare. Poszukiwania Naukowe*, 38(3), 53–66. <https://doi.org/10.21852/sem.2017.3.04>

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r., poz. 49).

Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczości na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz.U. z 2024 r., poz. 1802 z późn. zm.).

Day care facility as an element of the municipal child care system – case study of the Promyk Day Care Facility in Konopiska

The aim of the article is to present the legal and practical aspects of the functioning of day care facilities based on the case study of the Promyk Day Care Facility in Konopiska. According to art. 176 sec. 3 letter c of the Act of June 9, 2011 on supporting the family and the foster care system (Journal of Laws of 2025, item 49), the municipality's own tasks include creating and developing a childcare system, including day care facilities, and working with families experiencing difficulties in fulfilling care and educational functions by running day care facilities and providing places for children in them.

The author shares 8 years of experience in creating a day care facility, its functioning and implementation of tasks both in the area of supporting children and youth in their proper development, as well as in the prevention of addictions and counteracting domestic violence. The developed solutions can serve as an example of "good practices" for other organizations and institutions working for children and youth.

Keywords:

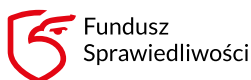
day care centres, support for children, organization of free time for children and youth

Cytowanie:

Badora, M. (2025). Placówka wsparcia dziennego jako element gminnego systemu opieki nad dzieckiem – studium przypadku Placówki Wsparcia Dziennego Promyk w Konopiskach. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 24(2), 150–175.

Artykuł jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa–Użycie niekomercyjne–Bez utworów zależnych 3.0 Polska.

Sfinansowano ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości